

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
НАСТАВНО- НАУЧНОМ ВЕЋУ

1. Одлука Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу о формирању комисије за оцену завршене докторске дисертације

На седници Већа за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу, одржаној дана 13.07.2016. године, одлуком број IV-03-720/17, формирана је Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације под називом „**Предиктори депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније**“ кандидата Катарине Ђокић Пјешчић, у следећем саставу :

1. проф. др Горан Михајловић, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Психијатрија*, председник
2. проф. др Мирјана Јовановић, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Психијатрија*, члан
3. проф. др Гордана Мандић Гајић, ванредни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област *Психијатрија*, члан

Комисија је прегледала и проучила докторску дисертацију Катарине Ђокић Пјешчић и подноси Наставно-научном већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

2.1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области

Докторска дисертација кандидата Катарине Ђокић Пјешчић под називом **„Предиктори депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније“**, урађена под менторством проф. др Славице Ђукић-Дејановић, професора Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Психијатрија, представља оригинални научни рад који се бави анализом специфичности у клиничкој форми схизофреније и емоционалном профилу личности који би представљали предикторе за развој депресије у схизофренији и могућег суицидалног ризика. Негативна форма схизофреније, специфична констелација емоционалних димензија у профилу личности, као и лоша психофармакотерапијска комплијанса тих пацијената, могу се посматрати као предиктори депресије и суицидалног ризика у схизофренији, те изискују посебан протокол фармаколошких и нефармаколошких процедура у циљу ублажавања медицинских, социјалних и економских последица болести. Код пацијената са претходно утврђеним предикторима значајна је примена секундарне и терцијалне превенције у циљу спречавања развоја депресије и појаве суицидалног ризика.

2.2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одређеној научној области

Детаљним и систематским прегледом литературе и увидом у биомедицинске базе података као што су „PubMed“, „Medline“, „CoBSON“, „SCIndex“ користећи кључне речи : „depression in schizophrenia“, „predictors of depression“, „suicidal risk“, „emotional profile“, „negative symptoms of schizophrenia“, пронађено је неколико студија сличног дизајна, али ниједна студија оваквог типа у овом обиму и форми није спроведена код нас нити у свету.

На основу претходно наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација под називом **„Предиктори депресивности и суицидалног ризика код оболелих од схизофреније“** представља резултат оригиналног научног рада.

2.3. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

А. Лични подаци

Катарине Ђокић Пјешчић : рођена је 20.03.1974. године у Београду где је завршила основну школу и гимназију. Медицински факултет Универзитета у Београду уписала је школске 1993./94. године и на истом дипломирала 2000. године са просечном оценом током студија 8,80.

Специјализацију из психијатрије уписала је 2002. године на Медицинском факултету Универзитета у Београду, а специјалистички испит положила 2006. год. са одличном оценом / оцена 5 /.

Магистарске студије уписала је 2001. године на Медицинском факултету Универзитета у Београду у оквиру одсека психијатрија- психотерапија. Усмени магистарски испит положила је 2005. год. са одличном оценом, док је 2007. године, под менторством проф. др Мирославе Јашовић- Гашић, одбранила Магистарску тезу под називом : „ Лингвистички корелати емоција у говорној продукцији схизофрених пацијената“.

У Клиници за психијатријске болести „Др Лаза Лазаревић“ у Београду запослила се 2006. године, те је до сада остварила десет година специјалистичког стажа. Била је начелник Одељења интензивне неге ниво 2 за психијатријске пацијенте са коморбидитетом тежих соматских обољења током четири године, а актуелно је начелник Клиничко- амбулантног одељења за адолесценте у истој установи. Од 2010. године именована је за Председника Комисије за континуирану медицинску едукацију доктора медицине установе у којој је запослена.

Докторске академске студије на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу – одсек неуронауке, уписала је школске 2009./2010. године. На истом факултету Универзитета у Крагујевцу прихваћена јој је докторска дисертација на тему : „ Предиктори депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније“ од стране Сручног већа за медицинске науке Одлуком број 404/12, 12.07.2013. године. На седници Научно-наставног већа Факултета медицинских наука у Крагујевцу 29.10. 2015. за ментора њене докторске дисертације именована је проф. др Славица Ђукић-Дејановић.

На Медицинском факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 2013. године изабрана је у завање асистента за ужу научну област на предмету Психијатрија.

Била је учесник већег броја домаћих стручних скупова, скупова са међународним учешћем и међународних скупова из области психијатрије.

Аутор је и коаутор већег број радова у домаћим и међународним стручним и научним часописима.

Члан је Лекарске коморе и Српског лекарског друштва.

Б. Списак објављених радова (прописани минимални услов за одбрану докторске дисертације)

Кандидат је аутор и коаутор више оригиналних научних радова и први аутор у раду објављеном у часопису индексираном на SCI листи, а чији су резултати саставни део докторске дисертације, те је на основу тога испунила услов за одбрану докторске дисертације.

Списак радова у часописима из категорије M20 :

1. **Đokić-Pješčić K.**, Nenadović M., Jašović-Gašić M., Trajković G., Kostić M., Ristić-Dimitrijević R. : Influence of psycho-social factors on the emergence of depression and suicidal risk in patients with schizophrenia., *Psychiatria Danub.* 2014; 26 (3): 226-30. (**M23**)
2. **Djokic -Pjescic K.**, Ristic- Dimitrijevic R, Nenadovic M, Jovicic S, Nesic S, Rajcic T, et all. Hetero-Aggressive Outbursts in Patients' Behaviour in Emergency Psychiatry. *Srp Arh Celok Lek.* 2011; 139 (Suppl 1):57-60. (**M 23**)
3. Ristic- DimirijevicR, Lazic D, Nenadovic M, **Djokic- Pjescic K.**, Klidonas N, Stefanovic V. Aggression in Adolescents : Characteristics and Treatment. *Srp Arh Celok Lek.* 2011; 139 (Suppl 1): 61-4. (**M 23**)

Поред ових кандидат је објавио и више радова у домаћим и међународним часописима са рецензијом у којима је аутор и коаутор.

2.4. Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Урађена истраживања су у складу са пријављеном темом докторске дисертације. Циљеви истраживања и примењена методологија истраживања одговарају одобреним у пријави дисертације.

Докторска дисертација садржи следећа поглавља : Увод, Циљеви, Хипотезе, Материјал и метод, Резултати, Дискусија, Закључци, Предлог мера, Литература и Прилог. Рад садржи 3 графикона и 20 табела.

У **Уводном делу** кандидат је јасно и прецизно изложио све релевантне податке везане за историјат, епидемиологију, мултифакторијалну генезу шизофреније, клиничке форме и савремено прихватљив концепт дихотомије на позитивну и негативну форму овог обољења, интегративни приступ у терапији, са акцентом на фармакотерапијску комплијансу и психоедукацију пацијента и породице. Посебно је истакнут двоструки концепт депресије у шизофренији, као интегралног дела саме болести у виду њене емоционалне димензије, али и као психолошке реакције на болест која настаје стицањем увида у психичко стање. Детаљно је разматран суицидални ризик у шизофренији са посебним акцентом на онај ризик који проистиче баш из депресивности, а не из психотичног дела под упливом импертаивних халуцинација. Истакнути су фактори ризика за суицидални ризик у хоспиталним и ванхоспиталним условима. Изложене су неке црте личности и специфичности у клиничком испољавању шизофреније које би могле бити предиктори депресије и суицидалног ризика у шизофренији.

У поглављу **Циљеви** јасно су формулисани главни циљеви студије:

1. Утврдити да ли клиничка форма шизофреније (доминација негативних или позитивних симптома шизофреније) у фази иницијалне ремисије може бити предиктор депресивности и суицидалног ризика.

2. Анализа карактеристика емоционалног профила личности пацијената оболелих од шизофреније који имају повишен депресивни потенцијал и суицидални ризик.

и додатни циљ (проистекао из претходних):

1. Анализа значаја секундарне и терцијалне превенције у предикцији депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од шизофреније.

У поглављу **Хипотезе студије** прецизно су постављене следеће хипотезе:

1. Интензитет негативних симптома код оболелих од шизофреније који показују депресивност, суицидалне идеације и суицидално понашање биће значајно већи него код оболелих од шизофреније без депресивности, суицидалне идеације и суицидалног понашања.

2. Емоционални профил личности пацијената оболелих од шизофреније са повишеним депресивним потенцијалом и суицидалним ризиком показиваће повишен скор на димензијама лишеност, агресивност, одбацивање, а ниске скорове на димензијама заштита, инкорпорација и репродукција.

3. Рад на бољој психофармакотерапијској комплијанси и психоедукацији пацијената оболелих од шизофреније и њихове породице умањује ризик од развоја депресије у шизофренији и смањује суицидални ризик.

Задаци истраживања су у складу са постављеним циљевима и хипотезама.

Материјал и метод су идентични са наведеним у пријави докторске дисертације. Кандидат је прецизно описао методологију истраживања која је по дизајну клиничка опсервациона студија, прецизније, студија случај-контрола, студија пресека. Студија је обухватила 212 испитаника са дијагнозом шизофреније (F20) према дијагностичким критеријумима ICD-10 класификације, у фази иницијалне ремисије (CGI-I скор 2 или 1), старосне доби од 18 до 60 година, на лечењу у Клиници за психијатријске болести “ Др Лаза Лазаревић“ у Београду. Групу случај чинило је 53 пацијента са депресијом и суицидалним ризиком у шизофренији, а групу контрола 159 пацијента са шизофренијом без депресије и суицидалног ризика. Инструменти истраживања су били : CDSS (Calgary Depression Scale) за потврду депресије и суицидалног ризика у шизофренији, PANSS (Positive and Negative Syndrome Scale), ПИЕ –JPC (Профил Индекс Емоција-Југословенска Ревизија Скале) за утврђивање емоционалног профила и семиструктурисани интервју за прикупљање додатних података. Сваком испитанику групе случајева придодата су три испитаника контролне групе, мечованих по полу и узрасту (+/- 2,5 година).

Укључујући критеријуми су: 1) године старости од 18 до 60, 2) потписани формулар информисаног пристанка, 3) за групу случај пацијенти са дијагнозом F20 у фази иницијалне ремисије на лечењу који имају и постављену дијагнозу депресије у шизофренији и верификован суицидални ризик, 4) за групу контрола пацијенти са дијагнозом F20 без депресије и суицидалног ризика.

Критеријуми за искључивање: 1) пацијенти млађи од 18 година и старији од 60 година; 2) пацијенти који имају дијагностиковану неуролошку болест; 3) пацијенти који имају дијагностиковано тешко соматско обољење.

Примарна независна варијабла била је присуство негативних симптома шизофреније изражених кроз вредност скорa субскеале за негативну симптоматологију PANSS скале („негативна скала“). Секундарне независне варијабле су биле: а) позитивни симптоми шизофреније изражени кроз вредност скорa на субскали за позитивну симптоматологију PANSS скале („позитивна скала“); б) општа психопатологија изражена кроз вредност скорa на субскали за симптоме опште психопатологије PANSS скале.

Независне варијабле биле су изражене и кроз емоционалне димензије које су мерене преко ПИЕ-ЈРС, а то су: а) лишеност (мера депресивности); б) инкорпорација (мера личног идентитета, као и прихватања других људи и њихових идеја); в) оријентација (мера контроле импулса); г) истраживање (мера радозналости и интелектуалног овладавања социјумом); д) репродукција (мера емоционалних инвестиција у друге људе); ђ) агресија; е) одбацивање (мера параноидности); ж) заштита (самозаштита); з) БИАС (мера екстремности или интроверзије личности).

У студији су разматране и независне варијабле добијене из семиструктурисаног интервјуа: психоедукација пацијента и породице, фармакотерапијска компијанса, ранији покушаји суицида, хетероагресивно понашање, суицидално понашање у породици, увид у психичко стање, остварена подршка породице, остварена подршка друштва, дужина ремисије, неке социодемографске карактеристике, примењена фармакотерапија.

Зависне варијабле биле су постојање депресивности и суицидалног ризика.

„Збуњујуће“ варијабле, које су анализирани као фактори који могу модификовати ефекат претпостављених фактора ризика, биле су: социјална изолација, социо-економски статус, брачни статус, радни статус.

Од података прикупљених клиничким истраживањем формирана је датотека у статистичком програму SPSS15 уз помоћ којег су подаци анализирани. Примењене су мере дескриптивне статистике (фреквенције, проценти, средње вредности, мере варијабилитета). Од аналитичких статистичких метода коришћени су Студентов т-тест, Хи-квадрат тест, Ман-Витни У тест, као и метод мултипле логистичке регресије, прилагођен за утицај релевантних коваријата. Ниво статистичке значајности је установљен $p \leq 0.05$.

Резултати студије су детаљно и јасно приказани у оквиру 3 графикана и 20 табела. Најпре следи приказ карактеристика узорка у погледу : суицидалног ризика, социодемографских карактеристика, облика реализованих хоспитализација, ранијих покушаја суицида, покушаја суицида у породици и испољавања хетероагресивности код пацијената. Потом су приказани резултати добијени на PANSS, са акцентом на високо статистички значајну разлику на негативној субскали у смислу виших вредности код пацијената са шизофренијом, депресијом и суицидалним ризиком у односу на пацијенте само са дијагнозом шизофреније. У оквиру резултата добијених на тесту ПИЕ-ЈРС дата је компарација емоционалних димензија личности групе случај и контролне групе, са акцентом да је високо статистички значајна разлика забележена на емоционалним димензијама : лишеност, одбацивање, агресија, заштита, инкорпорација и репродукција. У даљем приказу резултата следи расподела испитаника према примењеним мерама секундарне и терцијалне превенције: примењена фармакотерапија, психофармакотерапијска комплијанса, остварени увид у психичко стање, подршка

породице, социјална подршка, психоедукација и друго. На крају резултата дат је преглед предиктора депресије и суицидалног ризика добијен моделом мултипле логистичке регресије.

У поглављу **дискусија**, кандидат је анализирао добијене резултате поредећи их са подацима из релевантне стручне литературе, тј. поредећи их са најновијим ставовима изнетим у оквиру оригиналних и ревијалних стручних и научних радова. Коментари добијених резултата су јасно и прегледно изнети, те пружају смернице за превенцију депресије и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније.

Закључци су јасно дефинисани и проистичу из постављених циљева и хипотеза у истраживању.

Кроз поглавље **предлог мера** истакнуте су смернице за практичну примену резултата ове докторске дисертације у циљу примарне и секундарне превенције појаве депресије и суицидалног ризика код схизофрених пацијента.

У поглављу **литература** цитирано је 268 библиографских јединица, те се сматра да је литература адекватна по обиму и садржини.

Поглавље **прилог** даје оригинални приказ инструмената истраживања и формулар изјаве испитаника за пуну обавештеност у оквиру ове студије.

На основу претходно изнетих чињеница, Комисија сматра да завршена докторска дисертација под називом : „**Предиктори депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније**“, по обиму и квалитету израде у потпуности одговара пријављеној и одобреној теми дисертације.

2.5 Научни резултати докторске дисертације

Најзначајнији резултати истраживања садржани су у следећим закључцима:

1. Интензитет негативних симптома код оболелих од схизофреније који показују депресивност, суицидалне идеације и суицидално понашање значајно је већи него код оболелих од схизофреније без депресивности, суицидалне идеације и суицидалног понашања.
2. Емоционални профил личности пацијената оболелих од схизофреније са повишеним депресивним потенцијалом и суицидалним ризиком показује повишен скор на димензијама лишеност, агресивност, одбацивање, а ниске скорове на димензијама заштита, инкорпорација и репродукција.

3. Рад на бољој психофармакотерапијској комплијанси и психоедукацији пацијената оболелих од шизофреније и њихове породице умањује ризик од развоја депресије у шизофренији и смањује суицидални ризик. Слабија фармакотерапијска комплијанса, недостатак психоедукације пацијента и породице, те с тим повезана и ослабљена подршка породице, као и инсуфицијентна шира социјална подршка, значајно су заступљенији код пацијената са депресијом и суицидалним ризиком у шизофренији у односу на контролну групу.

4. Значајни предиктори депресивности и суицидалног ризика у шизофренији су: а) виши PANSS скор на негативној субскали, б) лоша психофармакотерапијска комплијанса.

2.6. Примењивост и корисност резултата у теорији и пракси

Резултати овог истраживања могу се применити у теорији и пракси у оквиру :

1) Превентивних мера (посебно секундарне и терцијалне превенције) код пацијената оболелих од шизофреније са повишеним депресивним потенцијалом и суицидалним ризиком.

2) Конструкције специфичне батерије тестова који се баве емоционалним профилем личности и важним димензијама у оквиру клиничке слике шизофреније, а могу помоћи у предикцији и превенцији развоја депресивног расположења и суицидалног ризика.

3) Интегративног приступа терапији у раним фазама шизофреније који би могао превентивно деловати на појаву депресије и суицидалног ризика, а подразумевао би :

-примену савремених фармакотерапијских протокола (ефикасна терапија са што мање нежељених ефеката, поправљање квалитета живота);

-психоедукацију пацијента и породице о свим релевантним информацијама везаним за болест, као и значај добре психофармакотерапијске комплијансе у даљем току и прогнози болести;

-примену специфичних облика психотерапије (когнитивно бихејвиорална терапија, породична психотерапија и др.) у циљу корективних емотивних искустава;

- укључивање разних видова психосоцијалних интервенција кроз рад на дестигматизацији и ресоцијализацији пацијената и њихових породица у ванхоспиталним условима;

- активности у заједници као што су: посете пацијенту у кућним условима од стране стручног тима, поправљање интерперсоналних релација, планови за запошљавање пацијената и сл., кроз центре за ментално здравље, домове здравља, удружења пацијената и сарадњу са институцијама (центри за социјални рад, Министарство унутрашњих послова, образовне и верске институције).

4) посебног приступа особама које су оболеле од схизофреније, а испољавају депресивност и суицидални ризик, јер изискују посебан протокол фармаколошких и нефармаколошких процедура у циљу ублажавања медицинских, социјалних и економских последица болести.

2.7. Начин презентирања резултата у јавности

Део резултата овог истраживања презентован је у оквиру оригиналног рада публикованог у међународном часопису из категорије М 23: **Đokić-Pješčić K., Nenadović M., Jašović-Gašić M., Trajković G., Kostić M., Ristić-Dimitrijević R.** : Influence of psychosocial factors on the emergence of depression and suicidal risk in patients with schizophrenia. *Psychiatria Danub.* 2014; 26 (3): 226-30.

Планирано је да остали резултати овог истраживања буду публиковани у неком од истакнутих часописа од међународног значаја и буду приказани на стручним и научним скуповима.

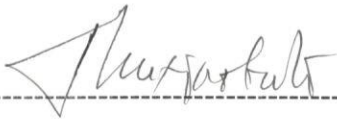
ЗАКЉУЧАК

Комисија за оцену и одбрану завршене докторске дисертације кандидата Катарине Ђокић Пјешчић под називом : „**Предиктори депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније**“, на основу свега наведеног оцењује, да је истраживање у оквиру дисертације адекватно постављено и спроведено. Докторска дисертација кандидата Катарине Ђокић Пјешчић, урађена под менторством проф. др Славице Ђукић- Дејановић, по мишљењу Комисије, има оригинални научни и практични значај у циљу откривања предиктивних чинилаца у развоју депресије и суицидалног ризика код пацијената са дијагнозом схизофреније, те укључивања ових пацијената у мултидисциплинарне програме примарне и секундарне превенције.

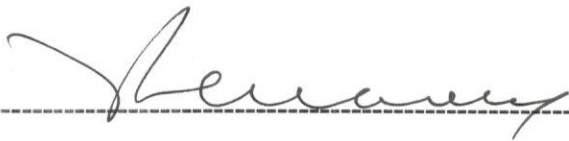
На основу свега изложеног Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета Медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, да докторска дисертација под називом : „**Предиктори депресивности и суицидалног ризика код пацијената оболелих од схизофреније**“, кандидата Катарине Ђокић Пјешчић буде позитивно оцењена и одобрена за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ :

1. проф. др **Горан Михајловић**, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Психијатрија*, председник

2. проф. др **Мирјана Јовановић**, ванредни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област *Психијатрија*, члан

3. проф. др **Гордана Мандић Гајић**, ванредни професор Медицинског факултета ВМА Универзитета одбране у Београду за ужу научну област *Психијатрија*, члан